

17:e söndagen efter Trefaldighet

Predikan 2025-10-12

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige.

Dagens ämne: En kristen människas frihet

Epistel: Ef. 4:1–6, Andens enhet

Evangelium: Luk. 14:1–11, Jesus vid fariséens gästabud

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön. Käre himmelske Fader! Ge oss genom din helige Ande nåd att förstå vad en kristen människas frihet är. Hjälp oss att alltid först söka ditt rike och din rättfärdighet. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Predikotext 2:a årg.: Mark. 2:23–3:5. Människosonen är Herre över sabbaten.

2:23 En sabbat gick Jesus genom några sädesfält, och hans lärjungar började rycka av axen där de gick. Då sade fariseerna till honom: ”Se! Varför gör de sådant som inte är tillåtet på sabbaten?” Han svarade: ”Har ni aldrig läst vad David gjorde när han och hans män var i nöd och blev hungriga? Han gick in i Guds hus på översteprästen Ebjatars tid och åt skådebröden, som bara prästerna får äta, och gav dessutom till dem som var med honom.”

27 Sedan sade han till dem: ”Sabbaten skapades för människan och inte människan för sabbaten. 28 Alltså är Människosonen Herre också över sabbaten.”

3:1 En annan gång gick Jesus till synagogan, och där fanns en man som hade en förtvinad hand. 2 De vaktade noga på Jesus för att se om han skulle bota honom på sabbaten, för de ville få något att anklaga honom för. 3 Han sade till mannen med den förtvinade handen: ”Ställ dig här i mitten.” 4 Sedan frågade han dem: ”Är det tillåtet att göra gott på sabbaten eller att göra ont? Att rädda liv eller att döda?” Men de teg. 5 Då såg han sig omkring med vrede, bedrövad över deras hårda hjärtan, och sade till mannen: ”Räck fram din hand.” Han räckte fram sin hand, och den var nu återställd.

Denna söndags ämne i vår evangeliebok är ”*En kristen människas frihet*”. Luther skrev i början av reformationen en berömd liten bok med denna titel. Han skickade den till påven för att visa att det som motståndarna ljög om honom inte var sant. Luther var inte bara den som med kraft protesterade mot påvekyrkans felaktiga lära, utan den som också utifrån Guds ord gav en uppbygglig undervisning om vad en sann kristendom är. Så måste varje god förkunnare göra båda dessa saker: Framställa Guds ords sanning rent och klart och tydligt för åhörarna, men också vederlägga motståndarna. Han måste både lära det rätta och avvisa det falska. Den präst som inte gör båda dessa saker är inte trogen mot Guds ord. Om detta skriver Paulus till Titus: ”*Han (biskopen, prästen) ska hålla sig till lärans tillförlitliga ord, så att han både kan uppmuntra med sund undervisning och tillrättavisa motståndarna*” (Tit. 1:9).

Texterna denna dag visar också detta. Jesu motståndare fariséerna anklagar Jesus för att han botar en sjuk man på sabbaten. Hans hand var förvissnad, förlamad. Sådant är en svår plåga och ett mycket svårt handikapp. I sin kärlek och godhet botade Jesus mannen. Men fariséerna vaktade på Jesus därför att de ville få något att anklaga honom för. I första delen av predikotexten anklagade de honom för att han lät lärjungarna äta av axen på sädesfältet de gick igenom. I evangeliet var det fråga

om en man med s.k. ödem, då vatten samlas på ett farligt sätt i kroppen. Även denne botade Jesus på sabbaten. Gemensamt för dessa händelser var att Jesu fiender vände lagens ord mot Jesus. Man anklagade honom för att vara en sabbatsbrytare som utförde arbete på sabbaten. Jesus borde inte bota några sjuka på den dagen. Han borde inte heller låta sina lärjungar äta ax på fälten då det skedde på en sabbat. Kort och gott: Fariséerna anklagade Jesus för att han bröt mot lagen, mot Guds egna bud. Sådana anklagelser skedde inte bara när Jesus gick på jorden. Kristi kyrkas fiender riktar i alla tider samma slags anklagelser mot Kristus genom att de också idag anklagar Kristi kyrka och dess lära om den kristna friheten. Vi sammanfattar detta i följande punkter.

1. Kristus vederlägger motståndarnas anklagelser.
2. Kristus lär vad friheten från lagen innebär.

1. Kristus vederlägger motståndarnas anklagelser.

Fariséerna anklagade Jesus för att lärjungarna plockade ax. De sade: *”Se! Varför gör de sådant som inte är tillåtet på sabbaten?”* Vi ska först se vad Mose lag säger om detta. Det står: *”När du kommer in i en vingård som tillhör din nästa får du äta så mycket druvor du vill så att du blir mätt, men du får inte lägga något i ditt kärl. När du kommer in på din nästas sädesfält får du plocka ax med din hand, men du får inte röra din nästas säd med en skära”* (5 Mos. 23:24f). Mose lär här att man både får plocka druvor i en vingård och ax på ett sädesfält, men bara till sig själv när man går förbi. Att ta med sig lådor för att plocka mycket druvor i eller att komma med en skära och ta mängder av säd var inte tillåtet. Detta var enkla och klara regler. Vanliga, enkla människor skulle få möjlighet att äta lite druvor och ta av sädesaxen när de passerade. De som ägde vingårdar och sädesfält hade fått mycket att förvalta, och de ska också tänka på att dela med sig. Så var budet i Mose lag också en lag mot girigheten hos de rika. Dessa skulle tänka på att också vara givmilda och inte se med sura ögon på dem som ville äta lite druvor och säd på vägen.

Här finns också ett vackert exempel i Ruts bok. Där står det att den moabitiska kvinnan Rut fick plocka ax efter skördemännen. Det blev alltid lite säd kvar efter dem som skördade och då fanns det en möjlighet för andra att gå efter dem och samla till sig själva. Rut sa till sin svärmor: *”Låt mig gå ut på åkern och plocka ax efter någon som ser på mig med välvilja.”* Hon svarade henne: *”Ja, gå, min dotter.”* Då gick hon i väg och kom till en åker och plockade där ax efter skördemännen (Rut 2:2f). Hon kom så till Boas åker. Boas var en god man och han sade till skördemännen att de skulle låta Rut få extra mycket säd. Boas sade: *”Låt henne få plocka mellan kärvarna också, och behandla henne inte illa. Ni kan till och med dra ut strån ur knipporna åt henne och låta dem ligga så att hon får plocka upp dem, och ni får inte klandra henne för det”* (Rut 2:15f). Detta exempel visar tydligt syftet med lagen. En rik man som Boas visade välvilja mot den unga kvinnan Rut, som var en invandrare, ville följa med sin svärmor till det judiska landet när hennes man hade dött.

Men fariséerna sökte endast efter argument mot Jesus. De kände Mose lag väl, men de tolkade buden alltför snävt. De hade samlat de äldstes stadgar som var utläggningar i detalj om vad man fick göra och inte göra. Så gick de utanför Skriften med sina stadgar. Jesus vederlägger dem genom att visa att de inte har förstått Mose rätt. Han svarar: *”Har ni aldrig läst vad David gjorde när han och hans män var i nöd och blev*

hungriga? Han gick in i Guds hus på översteprästen Ebjatars tid och åt skådebröden, som bara prästerna får äta, och gav dessutom till dem som var med honom” (Mark. 2:25f). Enligt lagen fick endast prästerna äta av skådebröden när de tagits bort från bordet i tabernaklet och skulle ersättas av nya, vilket skedde varje vecka. Men här är ett nödfall. David och hans män jagas av den ogudaktige kung Saul. I denna situation var det rätt av David att följa det överordnade budet om kärleken och inte låta sina män svälta. På ett liknande sätt var det med fariséerna och sabbaten. Jesus sade: ”Sabbaten skapades för människan och inte människan för sabbaten. Alltså är Människosonen Herre också över sabbaten” (v. 27f).

2. Kristus lär vad friheten från lagen innebär.

Jesus säger i dagens evangelium: ”Var och en som upphöjer sig själv ska bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig ska bli upphöjd” (Luk. 14:11). Att upphöja sig själv är att tro att man med lagens hjälp kommer närmare Gud. Det är den oomvända människans självklara utgångspunkt. Det finns något gott inom varje människa, menar man, och man bör därför anstränga sig att göra det goda. När människan så ”blir religiös” (som man säger) fortsätter hon med denna tanke och lär att människan samverkar med Gud genom att göra goda gärningar. Det är att på lagens väg försöka bli rättfärdig inför Gud. Men Jesus säger att alla som så upphöjer sig ska bli förödmjukade. De är ännu under lagen och har inte lärt känna Gud. Men när lagen får ödmjuka människan tillräckligt förstår hon att hon är förlorad. Inga goda gärningar hjälper. Synden är så svår, att vi är helt förlorade i oss själva. Profeten Jesaja säger att ”all vår rättfärdighet är såsom en fläckad klädnad” (Jes. 64 : 6). I den situationen finns det bara en räddning, och det är att lyssna till vad Jesaja också säger: ”Om än era synder är blodröda ska de bli snövita, om än de är röda som scharlakan ska de bli vita som ull” (Jes. 1:18). Men hur ska detta ske? Svaret finns längre fram i Jesajas predikan om Herrens lidande tjänare: ”Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade” (Jes. 53:5). Detta är ordet om Jesus Kristus, som dog på korset för alla våra synder. Endast genom detta blir vi fria från lagen. Hur är det möjligt? Jo, genom att Jesus uppfyllde lagen i vårt ställe. Aposteln skriver: ”Men när tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt” (Gal. 4:4f). Jesus är Gud, och därför står han inte under lagen. Han är ju lagens herre. Men för vår skull blev han ”född av kvinna och ställd under lagen”. Han gick alltså frivilligt in under sin egen lag och uppfyllde den för vår skull, ”så att vi skulle få söners rätt”. När vi tror detta blir vi saliga, rättfärdiggjorda genom tron. Då är vi inte längre under lagen utan under nåden. Det innebär att Gud är oss nådig endast för Kristi skull. I oss själva är vi syndare, men Jesus förlåter oss våra synder och tillräknar oss sin egen rättfärdighet. Paulus skriver: ”Jag har genom lagen dött bort från lagen för att leva för Gud. Jag är korsfäst med Kristus, och nu lever inte längre jag, utan Kristus lever i mig” (Gal. 2:19f).

Men detta frigörande från lagen innebär inte att vi som kristna är fria att sedan inte bry oss om Guds bud. Nej, vi är frigjorda från lagen i vårt samvete när det gäller vårt förhållande till Gud. Men denna frihet innebär samtidigt att vi har fått en ny människa som vill leva i enlighet med Guds lag. Den helige Ande leder oss inte till att strunta i lagens bud utan till att bli helgade så att vi mer och mer låter den helige

Ande verka i våra liv. Han gör det genom att både straffa våra synder och sedan upprätta oss genom evangeliets ord. En kristen är också frigjord från lagen i den meningen att vi inte ska låta alla möjliga mänskliga stadgar och bud ta bort vår frihet i Kristus. Det sker t.ex. när man ställer upp en mängd mänskliga stadgar och bestämmelser om vad en kristen får göra och inte göra. Vi hamnar då liksom fariséerna på nytt i en falsk fångenskap under lagen. Det sker omman kräver att sabbaten *måste* firas på lördagen eller söndagen. Men Guds ord lär att sabbatsbudet i sin yttre mening är upphävt i NT. När Mose gav sabbatsbudet om lördagen som vilodag gällde detta endast i gamla förbundet liksom t.ex. lagarna om templet, offren, prästerna, påskalammet, olika slags mat och högtider. Paulus skriver. *”Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller när det gäller högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är en skugga av det som skulle komma, men själva verkligheten är Kristus”* (Kol. 2:16f). Det finns inte heller något nytt bud om att söndagen ska vara gudstjänsttag i nya förbundet. När man i urkyrkan började fira Kristi uppståndelse (på söndagen) genom bön och gudstjänst var det en fri sak. Det står ingenting om detta som en befallning. Man får inte göra läror av apostlarnas eller andras exempel. Därför är frågan om gudstjänsttag en fri sak.

Men kyrkan har rätt att införa goda ordningar, som aposteln också klart säger: *”Låt allt ske värdigt och med ordning”* (1 Kor. 14:40). Men sådana ordningar är fria bestämmelser och inte Guds bud. Det är goda mänskliga ordningar som kan ändras när det behövs. Därför måste vi värna om den kristna friheten och bestämt avvisa alla som kommer med krav på att mänskliga stadgar *måste* hållas. En god tradition är bra att ha, men det är en fri sak. Många hävdar t.ex. felaktigt läran om den apostoliska successionen, då biskopar måste vara vigda i en kedja från apostlarnas tid. Men detta lärs inte i Skriften. Succession i den bibliska *läran* måste vi ha, det är sant och viktigt. Men läran om apostolisk succession så som många felaktigt lär är en helt annan sak. Till en rätt kyrka och lära behövs ingen kedja av ordinationer från apostlarnas tid. Läran om den apostoliska successionen förstör tvärtom den kristna friheten. Den är dessutom osäker och saknar stöd i Skriften. I dessa mänskliga kedjor finns det också många biskopar som bevisligen varit villolärare!

Andra säger att man absolut måste organisera kyrkan på ett visst sätt, t.ex. i fristående lokalförsamlingar men absolut inte i stift och landskyrkor. Andra säger tvärtom att en lokal församling som är fristående inte kan vara någon rätt kristen kyrka. Men i båda fallen är det en fri sak. Bibeln lär endast att de kristna ska samlas kring Guds ord och sakrament i kristna församlingar som i allt håller sig till Guds ord. Givetvis ska också alla rätttrogna församlingar om möjligt söka gemenskap med alla andra församlingar som håller fast vid Guds ord.

Ett tredje exempel: Många säger idag att man inte får vara för sträng när det gäller kyrkogemenskapen. Om man håller fast vid att man måste vara överens i *hela* den kristna läran för att ha kyrkogemenskap riskerar man att bli alltför få – så säger man. Men om alla kristna verkligen följde den bibliska läran noga, skulle ju den rätttrogna kyrkan växa till! Istället går man emot den kristna friheten som också innebär rätten för alla kristna att verkligen troget hålla fast vid allt Guds ord. Den rätten vill man inskränka. Man säger att det är kärlekslöst att vara sträng i läran. Men man sätter då

något annat än Guds ord i centrum. Så är det vår skyldighet att på olika sätt värna om den kristna friheten som Kristus har kallat oss till.

När Jesus avvisade fariséernas stadgar var det för att de i verkligheten inte alls följde Guds ord. Så måste också vi i Jesu efterföljd avvisa alla möjliga stadgar som reses upp mot Guds ord i vår tid. Detta ska vi göra i ödmjukhet men med övertygelsen att Gud har befallt oss att bevara den kristna friheten. Denna frihet innebär också både rätten och plikten för oss att predika både lag och evangelium och genom Guds nåd hålla fast vid det tills vi får ingå i den eviga saligheten hos Gud.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.